

Čechy (německy Böhmen, latinsky Bohemia) jsou region na západě území České republiky a jedna ze tří jejích historických zemí. Kořen slova Čech pravděpodobně odpovídá významu člověk.[1] Latinský ekvivalent Bohemia, původně Boiohaemum (doslova „země Bojů“), jenž časem ovlivnil i názvy v jiných jazycích, je odvozen od keltského kmene Bójů, kteří na tomto území žili od 4. do 1. století př. n. l. Čechy na západě hraničí s Německem, na jihu s Rakouskem, na východě s Moravou a na severu s Polskem. Geograficky jsou ze severu, západu i jihu ohraničeny řetězem hor, z nichž nejvyšší jsou Krkonoše, v nichž se nalézá i nejvyšší hora Čech Sněžka. Nejdůležitější řeky jsou Labe a Vltava, přičemž kolem Labe se rozprostírá úrodná Polabská nížina. Hlavní a největší město Čech je Praha, k dalším důležitým městům patří například Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice a České Budějovice, zčásti na historickém území Čech leží také Jihlava.

Čechy se staly po zániku Velkomoravské říše (~907) politickým centrem česko-moravsko-slezského prostoru. Po roce 1019 (či 1029) byly natrvalo spojeny s Moravou, poté přibýlo Slezsko, obojí Lužice a později i Česká Falc a Braniborsko. Karel IV. scelil 7. dubna 1348 tato území do útvaru nové kvality: země Koruny české. Tím vliv i územní rozsah Čech zmenšil, protože ostatní území nebyla už pouhými částmi Českého království, ale částečně autonomními členy Koruny. Čechům však bylo vyhrazeno ústřední postavení „hlavy“. Od správních reforem Marie Terezie z roku 1749 však Koruna česká přestala prakticky existovat a vazby mezi jejími zeměmi byly oslabovány posilováním vlivu vídeňského centra Habsburské říše.

Se zánikem Rakousko-Uherska zaniklo i České království, ale Čechy do roku 1948 zůstaly jako země Česká i nadále správním celkem v rámci nově vzniklého Československa. Pak se území Československa rozdělilo na kraje a Čechy jako správní jednotka zanikly. Dodnes jsou však vnímány jako svébytný kulturní celek. Po poválečném vysídlení Čechů německé národnosti, kteří do roku 1945 v některých regionech převažovali, zde žije obyvatelstvo většinově mluvící českými nářečím a hlásící se k české národnosti.

Území

Od roku 2000 jsou Čechy rozděleny mezi kraje Jihočeský (většina území kraje), Karlovarský (celé území kraje), Královéhradecký (s výjimkou pozemků patřících původně k polské části Slezska v katastru města Pec pod Sněžkou, celé území kraje), Liberecký (s výjimkou pozemků patřících původně k polské části Slezska v katastru města Harrachova a obce Kořenova, celé území kraje), Pardubický (většina území kraje), Plzeňský (celé území kraje), Středočeský (celé území kraje), Ústecký (celé území kraje), Hlavní město Prahu, Vysočinu (necelá polovina území kraje), a Jihomoravský (pouze Jobova Lhota).

Historické území Čech na severozápadě sousedí s německou spolkovou zemí Svobodným státem Sasko (zabírajícím i většinu Horní Lužice); na severu se Slezskem (resp. s tou jeho částí, která dnes patří Polsku, do roku 1945 Prusku, tedy Německu a do vlády Marie Terezie Rakousku resp. Česku (tehdy země Koruny české), na východě s Moravou, na jihu s rakouskými spolkovými zeměmi Dolní a Horní Rakousy, na jihozápadě s německou spolkovou zemí Svobodný stát Bavorsko.

Do r. 1742 k Čechům patřící Kladsko, hraničící na severovýchodě, je dnes také součástí Polska. Kladsko bylo až do 70. let 20. století součástí Arcidiecése pražské.

Přírodní podmínky

Většinu území tvoří pahorkatiny, v severní polovině pak úrodná nížina kolem Labe, nad níž se vypíná pro Čechy významná, byť nijak zvlášť vysoká hora Říp (456 m). Přirozené hranice pak ze všech stran vytýčuje věnec hor: (od jihovýchodu po směru hodinových ručiček) Novohradské hory, Šumava,

Český les, Krušné hory, Lužické hory, Jizerské hory, Krkonoše s nejvyšší horou Sněžkou (1603 m), Orlické hory a na východě rozsáhlá oblast Českomoravské vrchoviny. Geomorfologicky patří celé území k Českému masívu v soustavě Hercynských pohoří.

Víceméně celé území Čech spadá do povodí Labe a úmoří Severního moře. Nejdelší českou řekou nicméně není Labe, ale Vltava (430 km; Labe má na českém území 364 km, z toho od pramene k soutoku s Vltavou 255 km). K dalším důležitým řekám patří Berounka, Otava, Malše, Lužnice, Sázava (částečně na Moravě), Úpa, Orlice, Jizera a Ohře (částečně v Německu, resp. Bavorsku).

Největším jezerem je Černé jezero na Šumavě.